



EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS  
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

## BEŞİNCİ BÖLMƏ

**DAMIEN MESLOT FRANSAYA qarşı**

*(şikayət № 50538/12)*



**DAMIEN MESLOT FRANSAYA qarşı işində,**

Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi (Beşinci Bölmə), aşağıdakı tərkibdə:

Angelika Nußberger, *sədr*,

Erik Møse,

André Potocki,

Yonko Grozev,

Síofra O ' Leary,

Gabriele Kucsko-Stadlmayer,

Latif Hüseyinov, *Hakimlər*,

və Milan Blaško, *Bölmənin Katib Müavini*,

09 yanvar 2018-ci ildə qapalı müşavirə keçirərək,

yuxarıda qeyd olunan sonuncu tarixdə qəbul etdiyi aşağıdakı qərarı elan edir:

**FAKTLAR**

1. Ərizəçi, Damien Meslo, 1964-cü ildə Fransada anadan olmuş və Fransanın Belfort şəhərində yaşayan Fransa vətəndaşıdır. Ərizəçini Avropa Məhkəməsində Parisdə fəaliyyət göstərən vəkil P.Blanchetier təmsil etmişdir.
2. Fransa Hökumətini Avropa Məhkəməsindəki nümayəndəsi Avropa və Xarici İşlər Nazirliyinin Hüquq Departamentinin başçısı F.Alabrune təmsil etmişdir.

**A. İŞİN HALLARI**

3. İşin halları ilə bağlı iş üzrə tərəflərin mülahizələri aşağıdakı kimi qısa ümumiləşdirilə bilər.
4. 07 fevral 2006-cı ildə Belfort-mərkəzi kantonunda 21.0.2004-cü ildə keçirilən seçkilər üzrə sosial partiyanın namizədi olan xanım F.G. Belfort şəhəri böyük instansiya məhkəməsinin tədqiq hakiminə səsvermənin keçirilməsində pozuntunun olmasına əsaslanmaqla mülki iddia qaldırmışdır.
5. 2006-cı ilin may ayında seçki nəticələrinin saxtalaşdırılması faktı üzrə cinayət işi qaldırılmışdır.
6. 15 sentyabr 2006-cı ildə Belfort Ərazisinin deputatı və Ali Şuranın üzvü olan ərizəçiyə hakim D. tərəfindən 2004-cü ildə kantonda keçirilən seçkilərdə səsvermə iradəsinin şəffaflığına dələduzluq yolu ilə qəsd

etməsi ittihamı irəli sürülmüşdür. O, siyasi taktika kimi gələcəkdə işə düzəltmək vədi ilə iki namizəddən biri olan C-nin namizədliyini irəli sürmüşdür. Ərizəçi pozuntunu mübahisələndirmiş və müvafiq işin müəyyən hissələri mətbuatda yayıldığı üçün istintaq sirrinin pozulmasından şifahi şikayət etmişdir.

7. 18 dekabr 2006-cı ildə məhkəmə tapşırığı əsasında Dijon şəhərinin regional cinayət məhkəmə polisi şöbəsinin müstəntiqləri tərəfindən ərizəçinin yaşayış yeri, eləcə də daimi siyasi qərargahında axtarış keçirilmişdir. Axtarışların keçirilməsində hakim D. iştirak etmişdir. Eləcə də, müstəntiqlər tərəfindən hüquq pozuntusunun törədilməsində iştirakçı olan digər şəxsin yaşayış yeri üzrə də axtarış keçirilmişdir. Bu axtarışlar haqqında 21 dekabr 2006-cı ildə “La Pays” regional gündəlik qəzetində “Meslonun işi: Belfort şəhərində vətəndaş hərəkatı Birliyi liderlərinin evlərində axtarış” başlıqlı məqalə dərc edilmişdir.
8. 08 aprel 2007-ci ildə Fransanın Kassasiya Məhkəməsinin cinayət işləri üzrə palatası Bezanson şəhəri Apellyasiya Məhkəməsinin baş prokurorunun vəsatəti əsasında işin ibtidai istintaqa verilməsini qərara almış və işi ədalət mühakiməsinin düzgün həyata keçirilməsi məqsədilə Dijon şəhəri yuxarı instansiya məhkəməsinin tədqiq hakiminə həvalə etmişdir.
9. Eyni zamanda, ərizəçi 2007-ci ilin iyun ayında keçirilmiş seçkilərdə öz namizədliyini irəli sürmüşdür.
10. 06 iyun 2007-ci ildə bu seçki kampaniyası çərçivəsində Belfort şəhərinin banket zalında keçirilən açıq görüşdə ərizəçi aşağıdakı qaydada ədalət mühakiməsi mövzusunda toxunmuşdur:

“Əgər ədalət mühakiməsi hörmət edilməni tələb edirsə, o hörmətə layiq olmalıdır, mən isə siyasi komissalara çevrilən, öz hüquqlarını aşan və məhkəmə sistemini rüsvay edən prokuror L., hakim D-ə hörmət etmirəm. Onlar, dələduzlarla mübarizə etmək üçün partiya deputatlarına hücum etməyi tərcih edirlər. Mən xahiş edəcəm ki, bu cür şəxslər başqa yerə köçürülsünlər, Belfort şəhərini tərk etsinlər, çünki onlara etibar edilə bilməz. Son xəbərləri duymusunuz? Glasidə iki quldur yaxalanmış. Bilirsinizmi hakim D. və Respublika prokuroru ilk öncə nə etmişlər? Onlar hər iki qulduru həbsdən məhkəmə nəzarəti altında azadlığa buraxmışlar. Quldurları tutmaq üçün öz həyatlarını təhlükəyə atan polis əməkdaşlarını və xalqın iradəsinə zidd gedən və polislərin işinə mane olan qırmızı hakimləri görmək bizi bezdirib.”

11. 200 nəfərin iştirakı ilə edilmiş bu bəyanat “France Bleu Belfort” radiosunda verilmiş və qismən “Le Pays” qəzetinin 08 iyun 2007-ci il buraxılışında da dərc edilmişdir.
12. 12 iyun 2007-ci ildə hakim D. məhkəməyə hörmətsizlik barədə mülki iddia ilə Belfort şəhər yuxarı instansiya məhkəməsinə müraciət etmişdir.
13. 16 oktyabr 2007-ci ildə Fransa Kassasiya Məhkəməsi Bezanson şəhəri Apellyasiya Məhkəməsinin baş prokurorunun işin ibtidai istintaqa verilməsi barədə vəsatətinə baxarkən yenidən ibtidai istintaqın aparılması üçün Dijon şəhəri məhkəmə instansiyasını təyin etmişdir.
14. 03 dekabr 2007-ci ildə Dijon şəhər yuxarı instansiya məhkəməsində cinayət işi başlanılmışdır.
15. 26 iyun 2008-ci ildə ərizəçiyə Fransa Cinayət Məcəlləsinin 434-24-cü maddəsində nəzərdə tutulan məhkəməyə hörmətsizlik etməsi ilə bağlı ittiham irəli sürülmüşdür (bax aşağıda §22-ci). Ərizəçi bəyanatının mübahisəli olduğunu etiraf etmiş, lakin öz sözlərini iki kişi arasında olan keçmiş siyasi mübahisə kontekstində ifadə etdiyini izah edərək hakim D-nin 2006-cı ildə onun barəsində seçki nəticələrinin saxtalaşdırılması ittihamını irəli sürdüyünü və üç il keçdikdən sonra evində axtarış apardığını bildirmiş və hesab etmişdir ki, istifadə edilmiş vasitələr proporsional olmamışdır. Ərizəçi, həmçinin, məhkəmə sədrinin səlahiyyətlərini icra edən sədr müavini, eləcə də Respublika prokurorunun nitqlərində onun davranışları tənqid edilən Belfort şəhəri yuxarı instansiya məhkəməsinin yenidən işə başlaması ilə əlaqədar təntənəli məhkəmə iclasını qeyd etmişdir.
16. Mülki iddiaçı kimi dinlənən hakim D. izah etmişdir ki, işə baxan zaman siyasi əqidə nümayiş etdirən və ya ifadə edən hər hansı bir peşəkar və ya şəxsi münasibət sərgiləməmişdir. Hakim D. bildirmişdir ki, 2006-cı ilin sentyabr ayından ərizəçi tərəfindən fəaliyyətinin destabilizasiya edilməsi üçün bir neçə cəhd edilmiş, xüsusilə, 2006-cı ilin oktyabr ayında tədqiq hakimi kimi fəaliyyətinə şübhə etməsi ilə bağlı 20.000 nüsxədə vərəqələr yaymışdır. O ki qaldı iki nəfərin həbsdən məhkəmə nəzarətinə buraxılması və ərizəçi tərəfindən Glasinin quldurları adlandırılmasına, hakim D. bildirmişdir ki, Respublika prokuroru və özü bu qərarların qəbul edilməsində iştirak etməmişlər, çünki hər ikisi bu iki şəxsin azad edilməsi zamanı işdə olmamışlar.

17. 28 avqust 2009-cu il tarixli qərar ilə tədqiq hakimi peşəkar vəzifəsini həyata keçirməsi zamanı hakimin təhqir edilməsi ilə bağlı ərizəçi barəsində olan işi cinayət məhkəməsinə göndərmişdir.
18. Həmin gün digər tədqiq hakimi seçki nəticələrinin saxtalaşdırılması ilə bağlı cinayət işinin bağlanması barədə qərar qəbul etmişdir (bax yuxarıda §§5-8).
19. 25 fevral 2010-cu il tarixli hökm ilə Dijon şəhər cinayət məhkəməsi ərizəçini hakimin təhqir edilməsində təqsirli bilmiş, çünki “faktlar öz təsdiqini tapmış və rəsmi olaraq təqsirləndirilən şəxs tərəfindən etiraf edilmişdir” və 700 avro məbləğində cərimə edilmiş, eləcə də məhkəmə xərclərinə görə iddiaçının xeyrinə ödəniləcək 3588 avroya əlavə olaraq 1 avro məbləğində zərərin əvəzinin ödənilməsi də qərara alınmışdır. Ərizəçi bu qərardan apellyasiya şikayəti vermişdir. Prokurorluq və mülki iddiaçı qarşılıqlı olaraq apellyasiya şikayətləri vermişlər.
20. 10 noyabr 2010-cu il tarixli qərarla Dijon şəhər Apellyasiya Məhkəməsi mübahisələndirilən hökmü təqsirlilik və mülki-hüquqi müddəaları hissələrində qüvvədə saxlayaraq cərimənin məbləğini 1000 avro, məhkəmə xərclərini isə 5.023,20 avro məbləğində artırmışdır.
21. 03 yanvar 2012-ci il tarixli qərarla Fransa Kassasiya Məhkəməsi ərizəçinin şikayətini təmin etməkdən imtina etmiş, və xüsusilə, hesab etmişdir ki, hər hansı şəxs fikrini azad ifadə etmək hüququna malikdirsə, ictimaiyyətin isə cinayət işləri üzrə icraat və məhkəmə sisteminin fəaliyyəti ilə bağlı məlumatı əldə etmək üçün qanuni marağı varsa, bu azadlıqların həyata keçirilməsi öhdəliklər və məsuliyyət nəzərdə tutur. Fransa Kassasiya Məhkəməsi əlavə etdi ki, bu cür həyata keçirilmə hakimlərin fəaliyyətinin tənqidi zamanı fikri ifadə etmək azadlığının mümkün olan hədlərini aşdığı hazırkı işdə olduğu kimi, qanunla nəzərdə tutulan və hakimlərin nüfuzunu müdafiə edilməsi və ya həyata keçirdiyi fəaliyyəti ilə bağlı hörmətin təmin edilməsi üçün demokratik cəmiyyətdə zəruri olan məhdudliyyətlər və ya sanksiyalara məruz qala bilər.

## B. FRANSANIN MÜVAFİQ QANUNVERİCİLİYİ VƏ TƏCRÜBƏ

22. Fransanın Cinayət Məcəlləsinin 434-24-cü maddəsində aşağıdakılar nəzərdə tutulmuşdur:

*“Sözlər, jestlər və ya hədə, sənəd və ya ictimailəşdirilməmiş istənilən növ şəkillərlə, və ya vəzifəsini icra edərkən və ya vəzifələrin icrası üçün hakimə, andlı iclasçıya və ya məhkəmə orqanında fəaliyyət göstərən hər hansı şəxsə ünvanlanmış hər hansı əşyanın göndərilməsi ilə təhqir və ləyaqətin alçaldılmasına yönəldilmiş və ya funksiyasının yerinə yetirilməsinə görə nüfuzuna ziyanın yetirilməsi bir ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə və ya 15000 avro məbləğində cərimə ilə cəzalandırılır.”*

*Əgər təhqir məhkəmə iclasının keçirilməsi zamanı edilmişsə cəzanın həddi azadlıqdan məhrum etmə cəzası üzrə iki ilədək müddətdə və ya 30.000 avro məbləğində cərimə nəzərdə tutulur.*

23. Təcrübəyə əsasən peşə fəaliyyətlərinin həyata keçirilməsi zamanı inzibati və ya məhkəmə instansiyasının hakiminə ünvanlanmış hər hansı təhqiredici və ya böhtan xarakterli ifadələrin istifadəsi Fransa Cinayət Məcəlləsinin 434-24-cü maddəsinin mənasında təhqir hesab edilir (Fransanın Kassasiya Məhkəməsinin cinayət işləri üzrə palatasının 19 aprel 2000-ci il tarixli qərarı, Fransanın Kassasiya Məhkəməsinin cinayət işləri üzrə palatasının 29 mart 2011-ci il tarixli qərarı).

## ŞİKAYƏT

24. Ərizəçi iddia etmişdir ki, onun təqsirli hesab edilməsi Konvensiyanın 10-cu maddəsinə zidd olmuşdur.

## HÜQUQ

25. Ərizəçi hesab etmişdir ki, cinayət işi üzrə onun təqsirli hesab edilməsi nəticəsində onun Konvensiyanın 10-cu maddəsində nəzərdə tutulan fikri ifadə etmək azadlığı pozulmuşdur.

## TƏRƏFLƏRİ İZAHATLARI

### 1. Fransa Hökuməti

26. Fransa Hökuməti etiraf etmişdir ki, ərizəçinin məhkum edilməsi onun fikir ifadə etmək azadlığına müdaxiləni təşkil edirdi. Fransa Hökuməti hesab etmişdir ki, bu müdaxilə qanunla nəzərdə tutulmuş və səmimiyyəti, qərəzsizliyi və nüfuzu xüsusilə ağır ifadələrlə şübhə altına alınan hakimin, eləcə də “ədalət mühakiməsinin nüfuzu və qərəzsizliyi” “digərlərinin nüfuzunun və ya hüquqlarının” müdafiəsi kimi qanuni məqsədlər daşıyırdı.

27. Fransa Hökumətin fikrincə, ərizəçinin Fransa məhkəmə orqanları tərəfindən məhkum edilməsi onun məhkəmə sisteminin fəaliyyəti ilə bağlı ümumi mülahizələri ilə bağlı deyil, ərizəçi barəsində olan iş üzrə ibtidai istintaqı aparan hakimə şəxsən toxunmağı ifadə edən bəyanatına adekvat reaksiya olmuşdur.
28. Fransa Hökuməti hesab etmişdir ki, ərizəçinin ifadələri hakimin fəaliyyətinin şübhə altına alınmasına haqq qazandıra biləcək ümumi maraq kəsb edən məsələlər üzrə diskussiyaya aid deyildi. Birincisi, bu hadisənin hüquqi şərhinə gəldikdə, hazırkı halda iki quldurun həbsdən azad edilməsi hakim D. tərəfindən həyata keçirilməmişdir. İkincisi, onun şəxsi məhkəmə fəaliyyətinə gəldikdə, ərizəçinin bəyanatı hakim D. tərəfindən onun işinə baxılması ilə bağlı ümumi diskussiya üçün maraq kəsb edən heç bir konkret element daşımır. Ərizəçi şikayətində tədqiq hakimi tərəfindən axtarışın aparılmasına istinad edir, halbuki bu tədbirin görülməsi seçki nəticələrinin saxtalaşdırılması faktı ilə bağlı iş çərçivəsində tamamilə məqsədmüvafiqdir. Bu baxımdan Fransa Hökuməti həmin tədbirin görülməsi qərarına münasibətdə ərizəçinin səsləndirdiyi "mübahisəli prosesual qərar" ifadəsini anlamır.
29. Fransa Hökumətinin fikrincə, ərizəçi məhkəmə sisteminin iki nümayəndəsinin adlarını çəkərək hücum etməklə ittihamlarını onlara qarşı çox ciddi və ümumi sözlərin ifadə edilməsi ilə məhdudlaşdırmışdır. Bu ittihamlar, iki quldurun həbsdən azad edilməsi istisna olmaqla, məhkəmə sisteminin hər iki nümayəndəsinin iştirak etmədiyi hər hansı konkret faktla bağlı ola bilməzdi. Fransa Hökuməti hesab etmişdir ki, bu bəyanatlar hər hansı fakta əsaslanmayan ümumi qiymətləndirici tənqiddən ibarət olmuşdur.
30. Fransa Hökuməti ərizəçinin bəyanatının təhqir xarakterli olduğunu israr etmişdir. Hakim D. barəsində olan ittihamlar əsassız və təhdid xarakterli olmuşdur, çünki ərizəçi onun başqa yerə keçirilməsi və hüquq sahəsindən uzaqlaşdırılmasını xahiş edirdi. Bu ittihamlar yalnız bir məqsədlə səsləndirilmişdir: "məhkəmə diskussiyasını sırf mətbuat dairəsinə salmaq və ya işə baxan hakimlərlə hesablaşmaq" (bax Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin Bono Fransaya qarşı işi üzrə qərara, 15 dekabr 2015-ci il, şikayət №29024/11, §45). Bununla bağlı iş materiallarından görünür ki, hakim ərizəçinin 20.000 nüsxədə paylanılan vərəqələrdə olan birinci siyasi kampaniyasının hədəfi olmuşdur. Bundan başqa, Fransa Hökumətinin dediyinə görə hakimə və məhkəmə sistemə hücum bu bəyanatın açıq görüşdə səsləndirildiyi,



seçki kapmaniyasının ən vacib anında və bu zaman ərizəçi xəbərdar idi ki, bu bəyanat mətbuatda çap ediləcəkdir.

31. Nəhayət, Fransa Hökuməti hesab etmişdir ki, irəli sürülən ittihamların ağırlığı müqabilində təyin edilmiş cəzanın xarakteri, həm də onun həcmi ərizəçinin fikrini ifadə etmək azadlığını məhdudlaşdırma biləcək ağır təsir tədbiri kimi qiymətləndirilə bilməz.

## 2. Ərizəçi

32. Ərizəçi iddia etmişdir ki, sözləri şəxsi həyat və ya ləyaqətə toxunmur və hakimə qarşı əsassız şəxsi təhdid olmamışdır. Ərizəçi qeyd edirdi ki, o, açıq görüşdə iştirak edənlərə fransız məhkəmə sistemi barədə öz mövqeyini izah etməyə hazırlaşdı. Ərizəçinin fikrincə, söhbət, ümummilli seçkilərdə onun namizəd olduğunu nəzərə alaraq daha böyük perspektivdən qiymətləndirilməli olan fikri ifadə etmək azadlığından gedirdi. Ərizəçi bildirmişdir ki, ədalət mühakiməsi barədə olan fikirlərini izah etmək üçün bir tərəfdən özünə aid məhkəmə işindən, digər tərəfdən isə - aktual hadisədən danışmışdır.

33. Şəxsi nümunəyə gəldikdə, ərizəçi qeyd etdi ki, "Ədalət mühakiməsi hörmət edilməsini istəyirsə" sözləri ilə başlayan və "...qulduqlara mübarizə üçün" (bax yuxarıda §10) sözləri ilə bitən bəyanatı onun barəsində başlanılan işlər, xüsusilə prosesual qərarlar, onun xeyrinə qəbul edilmiş qərarların çıxarılmasına gətirib çıxaran axtarışlar barədə sadə fikrini ifadə edirdi. Bununla bağlı, ərizəçi hesab edirdi ki, onun ifadələri seçki qabağı kampaniyanın bir hissəsi olaraq sözsüz ki sərt olmuş və "Rolan Dyuma Fransaya qarşı" işi üzrə ərizəçinin ifadələrini müqayisə üçün gətirərək Avropa Məhkəməsi tərəfindən icazə verilən hüdudlardan kənara çıxmamışdır (bax Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin Rolan Dyuma Fransaya qarşı (Roland Dumas v. France), 15 iyun 2010-cu il, 34875/07 sayılı şikayət).

34. Ərizəçinin fikrincə, bəyanatının "Sonuncu xəbərləri eşitmisiz?... " sözləri ilə başlayan və "polis işinə mane olan" (bax yuxarıda 10-cu bəndə) sözləri ilə bitən ikinci hissəsi ümumi ictimai maraq kəsb edən mövzunun diskussiyasına aid olan quldurların azadlığa buraxılması ilə bağlı məhkəmə qərarının tənqid edilməsini təşkil edirdi. Onun sözləri, beləliklə, siyasi və ya "aktivist" mövqeyinin ifadəsinə aid idi (bax Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin Stil və Morris Birləşmiş Krallığa qarşı (Steel and Morris v. United Kingdom) 68416/01 sayılı şikayət, 88-89-cu bəndlər) və Fransa cinayət mühakiməsinin çatışmazlıqları mövzusunda ictimai diskussiyası üçün çox mühüm əhəmiyyət daşıyan hissəsi olmuşdur.

35. Ərizəçi hesab etmişdir ki, onun bəyanatları Konvensiyanın 10-cu maddəsinin öz fikrini ifadə etmək azadlığına daha yüksək müdafiə tələb etdiyi şəraitdə edilmişdir. Ərizəçi əlavə etmişdir ki, bu bəyanatlar qısa və qəfil ictimai müzakirə çərçivəsində səsləndirilmiş və bu ərizəçiyə nə sözlərini geri götürmək, nə əlavə etmək, nə də ki dəyişdirmək imkanı yaratmışdır (bax Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin Agnoer Fransaya qarşı işinə (Haguenaer v. France), 22 aprel 2010-cu il, 34050/05, 51-ci bənd).

### B.MƏHKƏMƏNİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

36. Avropa Məhkəməsi hesab edir ki, və iş üzrə tərəflərdə bununla razıdır ki, ərizəçinin məhkəməyə hörmətsizliyə görə cinayət işi üzrə məhkum edilməsi fikri ifadə etmək azadlığına müdaxiləni təşkil edirdi. İş üzrə tərəflər, həmçinin, müdaxilənin qanunla, xüsusilə Fransa Cinayət Məcəlləsinin 434-24-cü maddəsi ilə nəzərdə tutulması və nüfuzun və ya digər şəxslərin, hazırkı halda isə hakim D-nin hüquqlarının müdafiəsi qanuni məqsəd daşdığını mübahisələndirmirdi. Hazırkı işin konkret hallarını nəzərə alaraq Fransa Hökuməti ilə birgə Avropa Məhkəməsi hesab edir ki, müdaxilə, həmçinin, icrasında hakim D-nin iştirak etdiyi "ədalət mühakiməsinin nüfuzu və qərəzsizliyinin" təmin edilməsinə yönəlmişdir (bax Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin Di Giovanni İtaliyaya qarşı (Di Giovanni v. Italy), 09 iyul 2013-cü il, 51160/06, §74 və Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin Peruzzi İtaliyaya qarşı 30 iyun 2015-ci il qərarı, 39294/09, §43).

37. Avropa Məhkəməsi müəyyən etməlidir ki, bu müdaxilə demokratik cəmiyyətdə zəruri olmuşdurmu? Avropa Məhkəməsi qəbul etdiyi anda dəfələrlə Handyside Birləşmiş Krallığa qarşı işi üzrə qərarında təkrarlanan ümumi prinsiplərə istinad edir (bax Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin yuxarıdakı qərarına, Handyside v. United Kingdom, 07 dekabr 1976-cı il və yenilikcə Moris Fransaya qarşı işində sadalanan (Morice v. France), bax Böyük Palatanın qərarına, 29369/10, §§124-127).

38. Hazırkı işin halları öyrənilərkən Avropa Məhkəməsi aşağıdakı halları nəzərə alacaq: ərizəçinin statusu, barəsində mübahisəli bəyanatlar edilmiş şəxsin statusu, mübahisəli bəyanatların edildiyi şərait, bəyanatların xarakteri və faktiki əsası, eləcə də ərizəçiyə təyin olmuş cəzanın xarakteri.

39. Bununla birgə xatırladılmalıdır ki, nəzarəti həyata keçirərkən Avropa Məhkəməsinin məqsədi səlahiyyətli daxili orqanları əvəz etmək deyil, daha çox öz qiymətləndirmə sərbəstliyi çərçivəsində Konvensiyanın 10-cu maddəsinin işığında qərarların yenidən baxılmasıdır (bax Avropa Məhkəməsinin Böyük Palatasının Fressoz və Ruar Fransaya qarşı işi (Fressoz and Roire v. France), 29183/95 sayılı qərar, §45 və yuxarıda qeyd edilmiş Avropa Məhkəməsinin Böyük Palatasının Moris Fransaya qarşı işi, §124).
40. Avropa Məhkəməsi qeyd edir ki, ərizəçi, mübahisəli bəyanatını edərkən Belfort ərazisinin deputatı olmuşdur. Beləliklə, ərizəçi, sözsüz ki, deputat kimi öz fikirlərini ifadə edən və siyasi və aktivist fəaliyyəti çərçivəsində siyasi fiqur idi (bax Avropa Məhkəməsinin Mamer Fransaya qarşı işi, 12697/03 sayılı qərar, §20). Lakin, hər kəs üçün əhəmiyyətli olan fikri ifadə etmək azadlığı öz seçicilərini təmsil edən, onların qayğılarına diqqət yetirən və maraqlarını qoruyan milli nümayəndə üçün xüsusilə əhəmiyyətli idi. Avropa Məhkəməsi bununla bağlı xatırladır ki, Konvensiyanın 10-cu maddəsinin 2-ci bəndi siyasi diskussiya sahəsində fikri ifadə etmək azadlığının məhdudlaşdırılmasına heç bir yer qoymur (bax Avropa Məhkəməsinin Böyük Palatasının Surek Türkiyəyə qarşı işi, (Sürek v. Turkey) 26682/95 sayılı qərar, §61 və Avropa Məhkəməsinin Böyük Palatasının Brazilye Fransaya qarşı işi (Brasiler v. France), 11 aprel 2006-cı il, 71343/01 sayılı qərar, §41). Beləliklə, deputat olan ərizəçinin fikri ifadə etmək azadlığının həyata keçirilməsinə məhdudiyyətin tətbiq edilməsi Avropa Məhkəməsindən ən sərt nəzarəti tələb edir (bax Lakrua Fransaya qarşı işi, 07 sentyabr 2017-ci il, 41519/12 sayılı qərar, §40).
41. Avropa Məhkəməsi bununla yanaşı qeyd edir ki, barəsində bəyanatlar söyləndiyi şəxs ərizəçinin çıxış etdiyi siyasi görüş keçirilməzdən bir neçə ay əvvəl seçki səsələrinin saxtalaşdırılması ilə bağlı ərizəçiyə qarşı ittiham irəli sürmüş hakim idi. Bununla bağlı Avropa Məhkəməsi məhkəmə hakimiyyətinin mühüm rolunu xatırladır. Hüquqi dövlətin təməl dəyəri olan ədalətin təminatı olaraq məhkəmə hakimiyyəti öz funksiyalarının uğurla yerinə yetirilməsi üçün vətəndaşların etibarını qazanmalıdır. Bununla bağlı məhkəmə sisteminə ciddi zərər vuranlardan və xüsusilə hakimlərin diqqətli olmaq vəzifəsi onları tənqiddə reaksiya verməyi qadağan etdiyini nəzərə alaraq, əsassız hücumlardan qorumaq ehtiyacı yarana bilər. Peşə fəaliyyətinin icrası zamanı hakimlərin tənqid edilməsinin mümkün olan hədləri daha geniş olur nəinki sırayı vətəndaşlarda (yuxarıda qeyd edilən Avropa Məhkəməsinin qərarı Moris Fransaya qarşı, §§128 və131).

42. O ki qaldı mübahisəli bəyanatların edildiyi hallara, Avropa Məhkəməsi qeyd edir ki, onlar seçki kampaniyasının ən qızğın vaxtında və iki yüz nəfərin qarşısında siyasi görüş zamanı səsləndirilmişdir. Bu ifadələr, birbaşa hakim D-yə ünvanlanmamışdır. Avropa Məhkəməsi həmçinin qeyd edir ki, ərizəçinin bəyanatları təhlükəsizliklə də bağlı idi, çünki o, konkret işə istinad edərək hakimlərin təqsirləndirilən şəxslərə olan laqeyid münasibətini tənqid edirdi. Ərizəçinin bəyanatları, eləcə də, ərizəçiyə şəxsən ittiham elan olunmuş və mətbuatda açıq aşkar işıqlandırılan məhkəmə araşdırmasına aid idi.
43. Məhkəmə sisteminin fəaliyyəti ilə bağlı məlumatlara gəldikdə Avropa Məhkəməsi dəfələrlə qeyd edir ki, bu mövzu ümumi maraq kəsb edən diskussiya predmetidi (bax yuxarıda qeyd edilən Avropa Məhkəməsinin Moris Fransaya qarşı işi üzrə qərarının §128). Bu həmçinin siyasi diskussiyalara aiddir.
44. Avropa Məhkəməsi qeyd edir ki, apellyasiya və kassasiya məhkəmələri ərizəçinin səsləndirdiyi ifadələrinin məhkəmə sisteminin fəaliyyəti ilə bağlı olduğundan ümumi maraq kəsb edən diskussiya məsələsinə aid olması barədə arqumentini rədd etmişlər. Ərizəçinin cinayətkar niyyətini təhlil etdikdən sonra Dijon şəhər Apellyasiya Məhkəməsi, ərizəçinin ifadələrinin yerli məhkəmə sisteminin fəaliyyəti ilə bağlı sadə fikir bildirməkdən ibarət olduğunu istisna etmişdir. Əksinə Dijon şəhər Apellyasiya Məhkəməsi müəyyən etmişdir ki, hakimin adı səsləndirilmiş, onun peşə fəaliyyəti hədəf olmuş, bəyanatları isə şəxsi hücumları təşkil edirdi və məhkəmə sisteminin müstəqiliyyini şübhə altında qoyurdu. Dijon şəhər Apellyasiya Məhkəməsi hesab etmişdir ki, "məhkəmə sistemini rüsvay etmək" ifadələri xüsusilə təhqiredici olmuş, çünki ehtimal olunurdu ki, hakim D. hakimlik etikasına uyğun olmayan və ya qanunsuz hərəkətlər görmüşdür. Dijon şəhər Apellyasiya Məhkəməsi eləcə də vurğulamışdır ki, siyasi partiyaya qoşulmaq kimi hakimin siyasi addımlarının hər hansı sübutu olmadığı və həbsdən azad edilməsi qərarını qəbul edən hakim olmadığı halda iki quldurun "qırmızı hakim tərəfindən" həbsdən buraxılması ittihamları yanlış olmuşdur.
45. Avropa Məhkəməsi Fransa Kassasiya Məhkəməsi tərəfindən qüvvədə saxlanılan Dijon şəhər Apellyasiya Məhkəməsinin kifayət qədər əsaslı qərarını şübhə altına almaq üçün ciddi əsas tapa bilmir. Avropa Məhkəməsi qeyd edir ki, bəyanatlar daha çox hakim D-yə olan şəxsi hücumu aid idi, nəinki tənqidə və vəzifəsinə görə hörmət edilməli olan hakimin ləyaqətini alçatmağa yönəlmişdi və bu seçki nəticələrinin saxtalaşdırılmasına baxan tədqiq hakimi kimi vəzifələrinin icrası ilə

bağlı deyildi. Bu istifadə edilmiş "mən hakim D-yə hörmət etmirəm", "siyasi komissara çevrilən", "hüquqlarını aşmış", "məhkəmə sistemini rüsvay etmiş" və "etibar" edilməyən kimi müxtəlif terminlər təsdiq edir. Bundan başqa, Avropa Məhkəməsi, sol partiya deputatlarına hücum etməyi quldurlarla mübarizə aparmaqdan üstün tutan "qırmızı hakim tərəfindən" quldurların həbsdən azad edilməsi barədə ifadələri bu hakimi və məhkəmə hakimiyyətini siyasi və ideoloji düşüncələrə tabe olduğu barədə ərizəçinin ifadələrinin hakim D-nin nüfuzuna toxunduğu və sadə diskussiya və ya məhkəmə sisteminin fəaliyyəti ilə bağlı tənqiddən kənara çıxdığı barədə Dijon şəhər Apellyasiya Məhkəməsinin mövqeyinin öz mövqeyi ilə dəyişdirilməsi üçün ciddi əsas görmür.

46. Beləliklə, Avropa Məhkəməsi qeyd edir ki, ərizəçi bütün sözlərini artıq bir neçə ay əvvəl vərəqələr çap etməklə daha əvvəl də toxunmaq istədiyi tədqiq hakimi ilə aralarında olan mübahisə ilə bağlı idi. Müzakirələr hakim və ərizəçinin fikrincə tənqiddə layiq olan və hakimin vəzifələrinə zidd olan hərəkətlər ətrafında aparılırdı. Bununla bağlı Avropa Məhkəməsi Dijon şəhər Apellyasiya Məhkəməsi kimi hesab edir ki, ərizəçinin ifadələri hakimə şəxsən toxunmağa yönəlmişdir. Nəticədə, ictimaiyyəti məlumatlandırmağa faydalı ola biləcək daha geniş diskussiyanın olmadığı üçün Avropa Məhkəməsi hesab edir ki, Fransa məhkəmə orqanları hazırkı işdə şəxsən toxunulmuş hakimin nüfuzu və ümumilikdə məhkəmə sisteminin nüfuzunu müdafiə etmək gərəktiindən qanunla çıxış edə bilərdi.
47. Bundan başqa, bəyanatlar, ədatən, təhqirlərin şəxsi sferaya keçdiyi siyasi görüş zamanı deyilsə də, Avropa Məhkəməsi Dijon şəhər Apellyasiya Məhkəməsi və Fransa Hökuməti ilə birgə nəticəyə gəlir ki, bu bəyanatların faktiki əsası olmamışdır. Həqiqətən, faktiki məlumat, xüsusilə, quldurların azadlığa buraxılması yalnız olmuş, çünki tənqid predmeti olan həmin qərar bu hakim tərəfindən qəbul edilməmişdir. Digər tərəfdən, söyləndiyi kontekst və şərait baxımından faktlar barədə bəyanatdan daha çox qiymətlədirici ifadələr kimi tövsif edilmiş digər ifadələrə gəldikdə, Avropa Məhkəməsi hesab edir ki, onlar ərizəçiyə hakim D. tərəfindən ittihamın irəli sürülməsinə əsaslanmış, eləcə də həmin hakimə qarşı düşmənçilikdən irəli gəlmişdir və məhkəmə sisteminin fəaliyyəti ilə bağlı fikrini ifadə etmək kimi niyyətə bağlı deyildi. Belə ki, Dijon şəhər Apellyasiya Məhkəməsi vurğulamışdır ki, hakim D. "məhkəmə sistemini rüsvay etdiyi" ifadələrinə əsasən nəzərdə tutulurdu ki, o, qanuna riayət etmir və məhkəmə fəaliyyətinin həyata keçirilməsini xarakterizə edən tələblərə zidd olaraq qərəzli idi. Lakin ərizəçi bir dəfə də olsa hakim barəsində söylədiyi fikirlərin dəqiqliyini

aydınlaşdırmamış və ictimaiyyətə bu etik qaydalara zidd olan qərarları qəbul etdiyinin sübutlarını təqdim etməmişdir (bax *mutatis mutandis*, yuxarıda qeyd edilən Avropa Məhkəməsinin qərarı Peruzzi İtaliyaya qarşı işi, §60).

48. Bu kontekstdə Avropa Məhkəməsi hesab edir ki, Fransa məhkəmələri əsaslı olaraq hesab edə bilərdilər ki, ərizəçinin bəyanatları səbəbsiz şəxsi hücumlardır və ərizəçinin həmin ifadələrə heç bir obyektiv izah vermədiyi üçün izahları məhkəməni yanıltmaq üçün deyilmiş sözlərdən başqa bir şey deyildir. Bu şəxsi hücumlardan başqa Avropa Məhkəməsi Fransa Hökuməti ilə razılaşır ki, mübahisəli bəyanat tədqiq hakiminin bir hissəsi olduğu məhkəmə sisteminin müstəqilliyi və nüfuzuna da xələl gətirirdi. Bununla bağlı Avropa Məhkəməsi Dijon şəhər Apellyasiya Məhkəməsi kimi qeyd edir ki, ərizəçi hakimin öz siyasi fəaliyyətinə zidd çıxış edən "siyasi komissar" kimi davrandığını deyirdi və onun məhkəmə korpusunun müstəqil olmasına baxmayaraq, digər iş yerinə keçirilməsini tələb edirdi. Məhkəmə, bununla yanaşı, hesab edir ki, bu cür bəyanatla ərizəçi vətəndaşların məhkəmə hakimiyyətinin dürüstlüyünə inamını sarsıdırdı.
49. Yuxarıda qeyd edilənləri nəzərə alaraq və siyasi diskussiya (bax yuxarıda 40-cı bəndə) ilə bağlı ən ciddi nəzarəti həyata keçirmək məqsədi daşmasına baxmayaraq bu Avropa Məhkəməsinə ərizəçinin bəyanatında siyasi fikirlərin ifadə etmək azadlığı çərçivəsində şişirtmə və ya təhrik həddlərini müəyyən etmək imkan yaratmır.
50. Yuxarıda qeyd edilən və ərizəçinin fikrincə onun işi ilə analoji olan Rolan Dyuma Fransaya qarşı işinə gəldikdə, Avropa Məhkəməsi xatırladır ki, qeyd olunan işdə ərizəçi məhkəməyə hörmətsizliyə görə deyil, o, prokuror barəsində çirkin ifadələri ehtiva edən kitabdan çıxarışlarla böhtana görə ittiham olunmuşdur. Avropa Məhkəməsi müvafiq hakimin şərəf və ləyaqətinə olan hücumların təbiəti ilə bağlı cavabdeh dövlətin məhkəmələrinin qiymətləndirməsini öz mövqeyi ilə əvəz etmədi. Avropa Məhkəməsi, xüsusilə, hesab etdi ki, yazmış olduğu ifadələrin ədəbi konteksti daxili məhkəmələr tərəfindən yetərli səviyyədə nəzərə alınmamışdır (bax §§48-50-ci bəndlərə). Hazırkı işdə isə, Avropa Məhkəməsi izah etdi ki (§§ bax 45-48-ci bəndlərə), edilmiş bəyanatın siyasi kontekstinə baxmayaraq, o hesab edir ki, Fransa məhkəmələrinin keçirdiyi işin analizindən və beləliklə də, ərizəçinin məhkum edilməsinin düzgünlüyündən kənara çıxmaq üçün heç bir əsas yoxdur. Həqiqətən, iş materiallarından görünür ki, bu məhkəmələrin, hazırkı işdə hakimin şəxsən toxunulmuş nüfuzunu və ümumilikdə

məhkəmə sistemini qorumaq ehtiyacının olmasını hesab etmələri üçün işə aidiyyəti olan və kifayət qədər əsasları var idi.

51. Nəhayət, tətbiq edilmiş cəza ilə bağlı Avropa Məhkəməsi xatırladır ki, seçilmiş cəza mümkün olan cəzalardan ən yüngülü olsa belə, o, hər halda, müdaxilənin mütənasibliyi qiymətləndirilərkən nəzərə alınmalı olan fikri ifadə etmək azadlığına məhdudlaşdırıcı təsiri olan cinayət cəzası hesab olunur (bax yuxarıda qeyd edilən Avropa Məhkəməsinin Böyük Palatasının Moris Fransaya qarşı işi üzrə §176-cı bəndinə, və yuxarıda qeyd edilən Avropa Məhkəməsinin Böyük Palatasının Lakrua Fransaya qarşı işi üzrə §50-ci bəndinə). Hökmün qəbul edilməsi, digər müdaxilə yolları olduğu halda, fikri ifadə etmək azadlığına tətbiq ola biləcək ən ağır müdaxilə növü hesab olunur. Bu səbəbə görə Avropa Məhkəməsi dəfələrlə cavabdeh dövlətlərin hakimiyyət orqanlarına təklif etmişdir ki, cinayət icraatının tətbiq edilməsində ehtiyat etsinlər (bax yuxarıda qeyd edilən Avropa Məhkəməsinin Böyük Palatasının Moris Fransaya qarşı işi üzrə §§ 127 və 176-cı bəndlərə). Buna baxmayaraq hazırkı işdə və yuxarıda sadalanmış səbəblərə görə Avropa Məhkəməsi həddindən artıq və ya fikri ifadə etmək azadlığının həyata keçirilməsinə 1000 avro məbləğində cərimənin məhdudlaşdırıcı təsir göstərdiyini hesab etmir. Bunlara əlavə olaraq, cəzanın mülayimliyi nəzərə alaraq Avropa Məhkəməsi hesab edir ki, bu cəza 2007 və 2012-ci illərdə deputat seçilən ərizəçinin siyasi karyerasına hər hansı təsiri olmamışdır.
52. Yekunda, və xüsusilə də, ciddi müdafiə tələb etməyən bəyanatın təbiəti ilə bağlı Avropa Məhkəməsi hesab edir ki, ərizəçinin məhkəməyə hörmətsizliyə görə məhkum edilməsi və cəzanın tətbiq edilməsi qanuni məqsədlərə mütənasib olmuşlar. Ərizəçinin fikri ifadə etmək azadlığının həyata keçirilməsinə müdaxilə, beləliklə, digər şəxslərin nüfuzunun və ədalət mühakiməsinin nüfuzu və qərəzsizliyinin müdafiəsi üçün demokratik cəmiyyətdə zəruri olmuşdur.
53. Beləliklə, hazırkı şikayət Konvensiyanın 35-ci maddəsinin 3 və 4-cü bəndlərinə əsasən açıq-aşkar qəbul edilməz elan olunmalıdır.

## BU SƏBƏBLƏRƏ GÖRƏ MƏHKƏMƏ YEKDİLLİKLƏ

Qərara alır ki, şikayət qəbuledilməzdir.

Bölmə katibinin müavini  
Milan Blaško

Palatanın sədri  
Angelika Nußberger